

Pravni život

časopis za pravnu teoriju i praksu

TEMATSKI BROJ

PRAVEDNO PRAVO I STVARNOST

30

godina kopaoničke škole
prirodnog prava

UDRUŽENJE PRAVNIKA SRBIJE

BROJ 9 • BEOGRAD • 2017 • TOM I

30
godina

Projekti i publikacije Kopaoničke škole prirodnog prava predstavljaju poseban interes za UNESCO jer one nesumnjivo doprinose unapređenju ljudskih prava i jačanju Međunarodnog prava. Njihov cilj u potpunosti odgovara tekućem procesu reformi ljudskih prava u okviru sistema OUN.

(Iz obrazloženja Odluke UNESCO o dodeli pokroviteljstva Kopaoničkoj školi prirodnog prava od 6. juna 2005.)

PRAVNI ŽIVOT

ČASOPIS ZA PRAVNU TEORIJU I PRAKSU

»Pravni život«, časopis za pravnu teoriju i praksu pojavio se 1952. godine kao zajedničko glasilo udruženja pravnika Srbije i Bosne i Hercegovine, a nešto docnije i Udruženja pravnika Crne Gore.

Pošto su ostala dva udruženja počela izdavati sopstvene časopise, »Pravni život« 1969. godine postaje glasilo Udruženja pravnika Srbije.

Časopis objavljuje teorijska istraživanja i studije iz jugoslovenskog i uporednog prava kao i materijale sa naučnih i stručnih skupova. U njemu se poklanja pažnja svemu onome što se u pravnom životu zbiva. Na njegovim stranama objavljuju se izabrane odluke iz sudske i arbitražne prakse, osvrti i prikazi novih knjiga kao i raznovrsni prilozi iz svakodnevne prakse. Kao glasilo Udruženja pravnika Srbije, časopis prati delatnost pravničke organizacije i o njima obaveštava čitaoce.

Dosadašnji urednici »Pravnog života« bili su: Mihailo Đorđević (1952–1969), dr Živojin Aleksić (1969–1975) i dr Milan Petrović (1975–1980).

Broj 9/2017 / Godina LXVI / Knjiga 599

1–790

Beograd

Glavni i odgovorni urednik
SLOBODAN PEROVIĆ

Redakcija
MIODRAG ORLIĆ, SLOBODAN PEROVIĆ,
RATOMIR SLIJEPČEVIĆ

Izdavački savet
Budimir Košutić, Petar Milutinović, Miroslav Paunović,
Slobodan Perović, Dragoljub Petrović,
Gordana Stanković, Miroslav Varićak

Izdavač
UDRUŽENJE PRAVNIKA SRBIJE
Beograd, Krunska 74
tel. 244-69-10
fax 244-30-24, poštanski fah 18
E-mail: upj@EUnet.rs
www.Kopaonikschool.org

Lektura i korektura
Dragana Beker

Kompjuterska obrada i prelom teksta
Javorina Beker

Pretplata za 2017. godinu iznosi: za fizička lica – 8.000 dinara,
za pravna lica – 16.000 dinara, za inostranstvo – 300 Eura,
Pretplata se vrši na žiro račun broj: 310-203539-17
Pretplata ne obuhvata tematske brojeve

Tiraž: 1.000 primeraka

Štampa: FUTURA, Petrovaradin

PRAVEDNO PRAVO I STVARNOST

Trideseti susret pravnika Kopaoničke škole prirodnog prava (13–17. decembar 2017) održava se sa opštom temom *PRAVEDNO PRAVO I STVARNOST*.

Tematska sadržina svih priloga domaćih i inostranih autora prilagođena je Heksagonu Kopaoničke škole prirodnog prava, i to: *Pravo na život, Pravo na slobodu, Pravo na imovinu, Pravo na intelektualnu tvorevinu, Pravo na pravdu i Pravo na pravnu državu*.

Za ovaj susret publikovano je 190 referata koji su raspoređeni u šest katedri i 23 sekcije. Objavljeni referati obuhvataju četiri toma »Pravnog života« br. 9–12/2017, na tri hiljade stranica štampanog teksta.

Redakcija ove tomove »Pravnog života« uručuje svojim čitaocima, učesnicima Kopaoničke škole prirodnog prava i široj pravničkoj javnosti u uverenju da ove knjige, zajedno sa knjigama iz ranijih godina, naučno i stručno uvećavaju biblioteku Kopaoničke škole prirodnog prava.

Redakcija

SAŠA MARKOVIĆ

NOVI ZAKON O SPREČAVANJU NASILJA U PORODICI I ZAŠTITA PRAVA NA ŽIVOT

U V O D

Skoro dve decenije u Srbiji se nasilju u porodici posvećuje ogromna pažnja. Ova tema je naročito bila aktuelna tokom 2016. i sada tokom 2017. godine, u vreme javne rasprave, donošenja i početka primene *Zakona o sprečavanju nasilja u porodici*. Svakodnevno u kolumnama udarne vesti se odnose na nasilje među članovima porodice, naročito osoba muškog pola nad ženama i decom. Ishod nasilja je često lišenje života članova porodice, odnosno ubistvo i/ili samoubistvo. Na skupu predstavnika državnih organa i nevladinih organizacija koji je održan 2016. godine povodom *Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama* (25. novembar) rečeno je da je u poslednjih deset godina u Srbiji ubijeno 327 žena u porodičnom nasilju.¹ Po podacima MUP-a koji su proistekli iz krivičnih prijava u poslednje dve godine (2015. i 2016) ubijeno je 57 lica u porodičnom nasilju. Tom broju treba dodati i broj lišenja života gde je učinilac izvršio samoubistvo odmah nakon ubistva, pa nije podneta krivična prijava.

Dr Saša Marković, docent Kriminalističko-policijske akademije u Beogradu. Od 1997. godine zaposlen je u MUP RS a od 11.09.2013. godine od strane ministra imenovan je za načelnika Policijske uprave u Valjevu. Rad je rezultat istraživanja na projektu: *“Kriminalitet u Srbiji i instrumenti državne reakcije”*, koji finansira i realizuje Kriminalističko-policijska akademija u Beogradu, ciklus naučnih istraživanja 2015–2019. godina.

¹ Izvor: <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/drustvo/aktuelno.290.html:636463-U-Srbiji-za-deset-godina-327-zena-ubijeno-u-rodnom-nasilju>, Pristupljeno: 6.8.2017.

Glavna polemika u medijima se vodi o tome da li su državni organi i društvo u celini preduzeli sve ono što je neophodno da do nasilja ne dođe. Često se od nevladinih organizacija za zaštitu ženskih prava, ali i od predstavnika nadležnih državnih organa, čuju netačne informacije, kako o samom događaju, tako i o ovlašćenjima i merama koje u skladu sa zakonom mogu preduzeti policija, javna tužilaštva, sudovi, centri za socijalan rad i drugi organi. Pored Ustava, normativni okvir sprečavanja i suzbijanja nasilja u porodici, u Srbiji, čini više zakona i drugih propisa. Jedan od osnovnih je *Porodični zakon* koji reguliše kompletnu materiju porodičnih odnosa, pružajući primarnu pravnu zaštitu porodici.² Međutim, tužbe za određivanje mera zaštite od nasilja u porodici državni organi i ustanove koji su za to ovlašćeni - JT i CSR, retko podnose protiv nasilnih članova porodice. Opravdano, po našem mišljenju, u centru kritičkog preispitivanja je i sudska kaznena politika. **Nasilje u porodici je prvi put izdvojeno kao samostalno krivično delo 2002. godine.** U grupu krivičnih dela protiv braka i porodice dodat je tadašnji član 118a "nasilje u porodici". To ne znači da do tada nasilje nad članovima porodice nije bilo sankcionisano. Ranije se pribigavalo klasičnim inkriminacijama iz Krivičnog zakonika (KZ), kao što su teške i lake telesne povrede i prekršajima iz oblasti Zakona o javnom redu i miru (ZOJRM). Krivično pravo pruža zaštitu samo određenim vrednostima, odnosno najvrednijim, a ne svim dobrima i to samo od najopasnijih oblika napada na njih.³ Dobijeni rezultati istraživanja potvrđuju činjenicu da je odbačaj krivičnih prijava primenom oportuniteta sve učestaliji način rešavanja predmeta od strane javnog tužilaštva, a uslovna osuda je postala dominantan vid sankcije za krivično delo nasilje u porodici - 2/3 osuda je uslovna osuda.⁴ Kada su u pitanju izrečene krivične sankcije za krivično delo nasilje u porodici, sudovi u našoj zemlji su, u periodu od 2007. do 2014. godine, pored 8.182 uslovnih osuda, izrekli 3.110 kazni lišenja slobode. Od toga najviše kratkotrajnih kazni zatvora do 6 meseci, 1.996 ili 64% od ukupnog broja kazni zatvora.⁵ Odgovor izvršne i zakonodavne vlasti na takve rezultate kaznene

² S. Marković; Uloga policije u suzbijanju nasilja u porodici u prekršajnom postupku, *NBP - Žurnal za kriminalistiku i pravo* (glavni i odgovorni urednik: prof. dr Dragana Kolarić), Kriminalističko-policijska akademija, godina XX, broj 2, Beograd, 2015, str. 214.

³ D. Kolarić, S. Marković; Role of criminal law of Serbia in prevention of family violence, u Tematskom zborniku međunarodnog značaja "Early Intervention in Special Education and Rehabilitation", 2016, IV Međunarodna naučna konferencija "Specijalna edukacija i rehabilitacija – Rana intervencija", Subotica, str. 640.

⁴ S. Marković, Uloga policije u otkrivanju i dokazivanju nasilja u porodici, Doktorska disertacija, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2015, str. 208.

⁵ S. Marković; Nasilje u porodici u sudskoj praksi Republike Srbije i Evropskog suda za ljudska prava, u Zborniku: *Evropske integracije i krivično materijalno zakonodavstvo Republike Sr-*

politike je donošenje novog zakona koji za cilj treba da ima prevenciju - sprečavanje nasilja u porodici. Po podacima MUP-a, samo u toku prva dva meseca primene zakona, policija je izrekla 3904 hitnu meru mogućem učiniocu nasilja u porodici, i to 2574 mera privremene zabrane učiniocu da kontaktira žrtvu i prilazi joj i 1330 mera privremenog udaljenja učinioca iz stana. U 92 slučaja iste su prekršene pa su podneti zahtevi za pokretanje prekršajnog postupka za član 36. st 1 ZSNP.⁶ Po podacima RJT, u istom periodu razmatrano je 5571 slučaj nasilja u porodici, OJT je podneo 2551 predloga za produženje hitnih mera, sud je usvojio 2466 predloga. OJT je podneo i 24 tužbe za određivanje mera zaštite od nasilja u porodici.⁷

Da li su hitne mere imaju preventivnu ili represivnu ulogu? Da li je njihovo izricanje postalo dominantan način sprečavanja i suzbijanja nasilja u porodici? Kakvi su prvi efekti ovakvog načina rada državnih organa, pre svega policije, javnog tužilaštva i suda? Da li je ugroženo pravo na slobodu mogućeg učinioca? Na ova pitanja pokušaćemo da damo odgovor u narednom delu rada.

NEKE SPORNE ODREDBE ZAKONA O SPREČAVANJU NASILJA U PORODICI

ZSNP ne sadrži određenje žrtve nasilja u porodici, ali na osnovu odredbi tog zakona možemo zaključiti da žrtva nasilja u porodici jeste lice kome pretila neposredna opasnost od nasilja. To može biti lice koje nije bilo izloženo nasilju, lice koje prvi put bilo izloženo nasilju, ali i lice koje je više puta pretrpelo nasilje u porodici. Zajedničko za sve žrtve je da su u budućnosti potencijalno izložene nasilju bilo po prvi put ili usled ponavljanja. Zakon to definiše kao postojanje neposredne opasnosti od nasilja. Najjednostavnije možemo reći da se ovaj zakon ne bavi prošlošću već budućnošću. Prošlost služi samo kao osnova (faktor) da se proceni rizik od nasilja u porodici koje se može desiti u budućnosti. Zadatak policije, javnog tužilaštva i suda je da spreči nasilje u budućnosti, a ne da sankcioniše mogućeg učinioca za nešto što je uradio u prošlosti. Međutim, u praksi izricanje hitnih mera predstavlja jedan vid sankcionisanja koje treba da zameni krivičnopravne mere. Na to nam ukazuju statistički podaci za prva dva meseca primene zakona u toku kojih je policija izrekla čak 3904 hitne mere. U nekim slučajevima, javno tužilaštvo kada odbaci krivičnu prijavu za nasilje u porodici obaveštava policiju o

---

bije, u Zborniku, LVI Savetovanje Srpskog udruženja za krivičnopravnu teoriju i praksu, Zlatibor, 2016, str. 178.

⁶ Podaci MUP-a R. Srbije,

⁷ Izvor: RJT, Pi. br. 43/17 od 28.07.2017. i Pi. br.43/17 od 22.08.2017. godine.

tome i navodi da su prema osumnjičenom primenjene hitne mere kojih se on pridržavao, pa ispada da odbačaj krivične prijave sledi kao jedan vid nagrade. Tako, licu Z.M., po prijavi tasta R.P. za nasilje u porodici, doneto je naređenje kojim su izrečene obe hitne mere. Isti je podneo i krivičnu prijavu protiv svog zeta za krivično delo iz člana 194. stav 1 KZ. U istoj je naveo da ga je u zajedničkoj porodičnoj kući zet Z.M. obema rukama davio u predelu vrata a zatim pesnicama zadao nekoliko udaraca u predelu očiju. U izveštaju lekara Zdravstvenog centra su konstatovane lake telesne povrede u vidu "crvenila obe konjunktive". Urađena je kriminalističko-tehnička dokumentacija – fotodokumentacija povreda lica. Nadležni javni tužilac je dao predlog za produženje hitnih mera. Sud je predlog odbio kao neosnovan zato što nije utvrdio neposrednu opasnost od nasilja u porodici???⁸ Uložena je žalba, ali je odbijena kao neosnovana. U obrazloženju se navodi da "prvostepeno rešenje nije doneto uz bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 438. st. 1 tačka 1 ZKP, jer je izreka ožalbenog rešenja jasna i precizna...". Što se tiče navoda u žalbi da je rešenje doneto uz bitnu povredu krivičnog postupka iz člana 438. st. 2. t. 2 ZKP, viši sud je naveo "prvostepeni sud je dao jasne, logične i pravilne razloge, koje je u potpunosti prihvatilo veće ovog suda"⁹ Ali, ZSNP propisuje da se na postupak odlučivanja o produžavanju hitne mere shodno primenjuje zakon kojim se uređuje parnični postupak. Ta činjenica nije uzeta u obzir prilikom donošenja odluke u ovom predmetu. Krivična prijava je takođe odbačena. OJT je smatralo da u radnjama osumnjičenog nema obeležja krivičnog dela koje se goni po službenoj dužnosti, pri čemu se napominje da se hitnih mera pridržavao, a u toku postupka je utvrđeno da su odnosi između osumnjičenog i oštećenog normalizovani.¹⁰

ZSNP propisuje da svako mora da prijavi, bez odlaganja, policiji ili javnom tužiocu nasilje u porodici ili neposrednu opasnost od njega. Dužnost da se nasilje prijavi postoji dok ono traje ili odmah po njegovom prestanku, ali postoji dužnost prijavljivanja i neposredne opasnosti od nasilja kada do nasilja nije došlo, ili kada preti neposredna opasnost od njegovog ponavljanja. Takođe, svako lice koje ima saznanja o izvršenom krivičnom delu određenom ovim zakonom (više od 17 krivičnih dela predviđenih KZ) dužno je da to prijavi policiji ili javnom tužiocu. Međutim, nepostupanje po ovim normama ne proizvodi posledice za fizička lica. Iz tog razloga nam nije jasno zbog čega je nešto propisano kao imperativna norma kada zakonodavac nije obezbedio način da ona bude primenjena u praksi. Zato

⁸ Rešenje Osnovnog suda u Valjevu NP. br.1/17 od 7.06.2017. godine

⁹ Rešenje Višeg suda u Valjevu NPŽ. br.2/17 od 12.06.2017. godine

¹⁰ Kt. br.558/17 od 29.6.2017. godine

nam njeno unošenje u zakon liči na populističko dodvoravanje nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom prava žena.

ZSNP uvodi novi razlog za dovođenje, tj. policija može dovesti i zadržati lice koje je mogući učinilac nasilja u porodici. Postavlja se pitanje koje značenje ima termin “mogući učinilac nasilja u porodici” i da li se na ovaj način u naše zakonodavstvo ponovo uvodi preventivno dovođenje i zadržavanje. Ako uzmemo u obzir da, u kontekstu definicije nasilja u porodici, svako lice može biti “mogući učinilac nasilja u porodici”, policiji se daje ovlašćenje za preventivno dovođenje svakog lica za koje postoji indicija da može učiniti nasilje u porodici, odnosno može se dovesti svaki član porodice za kojeg se dođe do saznanja da može učiniti nasilje. Mogući učinilac nasilja u porodici je širi pojam od učinioca nasilja u porodici. To je lice od kojeg pretpostavlja se opasnost da po prvi put može učiniti nasilje, ali i ono koje je već učinilo nasilje a postoji opasnost da ponovi nasilje u porodici. Mogući učinilac se može i zadržati do osam časova, što znači da mu se može ograničiti sloboda kretanja za to vreme. Nepreciznost zakonskih odredbi može se videti i u članu 14. stav 2. ZSNP. Zakonodavac u ovom članu olako koristi reč zadržavanje, pri čemu nismo sigurni da li je imao u vidu da je to policijsko ovlašćenje propisano Zakonom o policiji (ZP), čija primena povlači određene procedure i prava građana koja se moraju poštovati. Pažljivo tumačeći procesne odredbe ZSNP, dolazimo do zaključka da je zakonodavac želeo da dovođenje ograniči na osam časova, ali je to nespretno nazvao “zadržavanje u nadležnoj organizacionoj jedinici policije radi vođenja postupka”. Praktični problem predstavlja to što ovaj zakon ne propisuje proceduru zadržavanja, a ZP predviđa “da se donošenje rešenja o zadržavanju i postupanje po žalbi na doneto rešenje vrše u skladu sa zakonom na osnovu kojeg je zadržavanje određeno” (član 86.). Smatramo da je adekvatnije bilo da je zakonodavac propisao mogućnost “privremenog ograničenja slobode kretanja mogućem učiniocu u nadležnoj organizacionoj jedinici policije radi vođenja postupka u slučaju sprečavanja vršenja nasilja u porodici”, što bi bilo i u skladu sa članom 88. ZP koji predviđa sličnu mogućnost – privremeno ograničenje slobode kretanja licu na određenom prostoru ili objektu radi sprečavanja vršenja krivičnih dela ili prekršaja.

ZSNP predviđa da tokom postupka u nadležnoj organizacionoj jedinici policije mogući učinilac mora da se pouči i da mu se omogući kontakt i korišćenje usluga *branioca* i pravne pomoći u skladu sa Ustavom i zakonima Republike Srbije. Postavlja se pitanje koja je uloga branioca kada policija, niti drugi državni organi (javno tužilaštvo, sud) ne vode kazneni postupak protiv mogućeg učinioca nasilja u porodici, tj. nije jasno u kakvom postupku branilac zastupa mogućeg učinilaca nasilja u porodici. Policija može doneti naređenje ali isto predstavlja samo policijsko ovlašćenje i na isto nije predviđeno pravo žalbe. Da bi razjasnili

ovu pravnu situaciju primenićemo član 5. ZSNP. Istim je propisano da će se primeniti KZ, ZKP, ZPP, PZ i ZP ako ovim zakonom nije drugačije određeno. ZKP predviđa termin "branilac" i članovima 71-81. propisuje njegovu ulogu u krivičnom postupku. Pri tome propisano je da branilac može biti samo advokat, a u postupku za krivična dela za koja je propisana kazna zatvora do pet godina, advokata može da zameni advokatski pripravnik. *Zakon o prekršajima* predviđa da okrivljeni ima pravo da se brani sam ili uz stručnu pomoć branioca koga sam izabere. Sud je dužan da prilikom prvog saslušanja okrivljenog pouči o pravu na branioca. Okrivljeni može uzeti za branioca advokata, a njega može, u skladu sa zakonom, zameniti advokatski pripravnik. Međutim, naređenje se može izreći mogućem učiniocu nasilja u porodici koji nema status osumnjičenog (okrivljenog) za krivično delo, odnosno okrivljenog za prekršaj, tako da shodnu primenu ovih zakona ne možemo primeniti u takvim slučajevima. ZP predviđa da zadržano lice ima pravo na pravnu pomoć branioca pri čemu policijski službenik mora da odloži sva dalja postupanja do dolaska branioca, i to najduže za dva časa od kada je licu pružena mogućnost da obavesti branioca (član 87.). Međutim, tu se postavlja pitanje njegove uloge kada ZSNP nije predvideo mogućnost donošenja rešenja, eventualnog ulaganja i postupanja po žalbi na doneto rešenje. KZ je materijalni zakon tako da se njegove odredbe ne mogu primenjivati radi razjašnjenja ove pravne situacije. ZPP ne koristi termin branilac već punomoćnik tako da se ni ovaj zakon ne može primeniti u tumačenju ove pravne situacije. Na kraju možemo zaključiti da je ZSNP i u ovim odredbama ostao nedorečen, tj. ne možemo doći do logičnog tumačenja koja je uloga branioca u postupcima koji se budu vodili po ovom zakonu.

Nadležni policijski službenik odmah procenjuje rizik neposredne opasnosti od nasilja u porodici u svakom događaju sa elementima porodičnog sukoba koji je prijavljen, odnosno u svakom slučaju kada dođe do saznanja da je došlo do nekog vida nasilja u porodici. Zatim, odmah dostavlja sva dostupna obaveštenja o nasilju u porodici ili neposrednoj opasnosti od njega i procenu rizika – ako ona ukazuje na neposrednu opasnost od nasilja – osnovnom javnom tužiocu na čijem području se nalazi prebivalište, odnosno boravište žrtve, centru za socijalni rad i grupi za koordinaciju i saradnju. Međutim, ZSNP predviđa da policija može naređenjem izreći hitne mere samo mogućem učiniocu nasilja koji je doveden, a procena rizika se vrši i u slučajevima koji ukazuju na nasilje u porodici a mogući učinilac nije doveden. Ne možemo sa sigurnošću objasniti zbog čega se u tim slučajevima procena rizika dostavlja javnom tužiocu kada vrednovanje procene rizika od strane javnog tužioca nema nikakvu svrhu ako nije doneto naređenje kojim su izrečene hitne mere.

U slučajevima kada nadležni policijski službenik ustanovi postojanje opasnosti koja nije neposredna, sva dostupna obaveštenja o nasilju u porodici ili opasnosti od njega i svoju procenu rizika dostavlja osnovnom javnom tužiocu i centru za socijalni rad. Ni u ovom slučaju nije nam jasna svrha dostavljanja procene rizika javnom tužiocu. ZSNP ne propisuje kako će se postupiti u slučajevima kada nadležni policijski službenik nakon procene rizika donese odluku da nema neposredne opasnosti od nasilja u porodici, a javni tužilac nakon vrednovanja policijske procene rizika zauzme suprotno mišljenje. Javni tužilac ne može izreći niti dati predlog za produženje hitnih mera, a zakon nije predvideo mogućnost da uputi zahtev policiji da se donese naređenje kojim se izriču hitne mere. Ako pretpostavimo da tužilac uputi takav zahtev policiji, jer ZSNP takvu mogućnost nije zabranio i dalje ostaje problem kako nakon nove procene rizika doneti naređenje kada je mogućem učiniocu nasilja u porodici koji je doveden već omogućeno da napusti prostorije policije bez izrečenih hitnih mera, a naređenje se može izreći samo mogućem učiniocu koji je doveden. Pod uslovima određenim ovim zakonom, nadležni policijski službenik donosi naređenje kojim izriče hitne mere za sprečavanje nasilja u porodici.¹¹ Naređenje kojim se izriču hitne mere mora se dati pisano kako to predviđa ZSNP. Hitne mere su: mera privremenog udaljenja učinioca iz stana i mera privremene zabrane učiniocu da kontaktira žrtvu nasilja i prilazi joj.

Nedoslednost odredaba ZSNP se može videti na ovom mestu. Dovode nje, zadržavanje, procena rizika se odnose na mogućeg učinioca nasilja u porodici. Hitne mere se izriču učiniocu. Zbog čega se u ovim odredbama zakona izgubio termin “mogući učinioac”, a pojavljuje se termin “učinilac”. Da li samim tim sva objašnjenja koja se odnose na preventivnu svrhu zakona da se spreči nasilje u porodici “padaju u vodu”. KZ pod izrazom učinilac podrazumeva izvršioca, saizvršioca, podstrekača i pomagača krivičnog dela. A ZSNP je donet da se spreči svaka vrsta nasilja u porodici, pa i onaj vid koji obuhvata biće krivičnog dela. Naime, članom 17. ZSNP je propisano ako posle procene rizika ustanovi neposrednu opasnost od nasilja u porodici, nadležni policijski službenik donosi naređenje kojim izriče hitnu meru **učiniocu** koji je doveden u nadležnu organizacionu jedi-

---

¹¹ ZP (čl. 73–74.), i Pravilnik o policijskim ovlašćenjima “Službeni glasnik RS”, broj 54/06 (čl. 4–5.) propisuju policijsko ovlašćenje naređenje. Naređenjem se određuje šta ko mora da učini ili od koje činidbe mora da se uzdrži i kakve mere će biti preduzete prema onome ko se ne bude ponašao po naređenju. Ako lice kome je policijski službenik naredio preduzimanje ili propuštanje određenih radnji ili delatnosti iz neopravdanih razloga ne postupi po naređenju policijskog službenika i zbog toga zakonite obaveze nije moguće izvršiti, policijski službenik može prema tom licu da upotrebi sredstva prinude.

nicu policije, a članom 15. istog zakona da se hitne mere za sprečavanje nasilja u porodici mogu izreći *mogućem učiniocu*.

Nakon donošenja naređenja kojim se izriču hitne mere, nadležni zamenik javnog tužioca podnosi predlog da se hitna mera produži osnovnom sudu na čijem području se nalazi prebivalište, odnosno boravište žrtve, a o predlogu odlučuje sudija pojedinac. Sudija je dužan, pre odluke, između ostalog, da mogućem učiniocu nasilja pruži priliku da se izjasni o tvrdnjama osnovnog javnog tužioca¹² (član 19. stav 2. Zakona). Međutim, postavlja se pitanje kada i kako, uzimajući u obzir da se sudsko rešenje o predlogu javnog tužioca donosi u roku od 24 časa od prijema predloga da se hitna mera produži. Pri tome, ZSNP propisuje da se pomenuto rešenje donosi bez održavanja ročišta i da je isto izvršno odmah, pre pravnosnažnosti. Sudska praksa u prvih dva meseca primene zakona nam pokazuje da postupajuće sudije mogućem učiniocu ne daju priliku da se izjasne pred sudom pre donošenja rešenja o produženju hitnih mera. Sudovi ovu odredbu zakona tumače na način da su prilikom donošenja odluke u obavezi samo da uzmu u obzir ocenu izjašnjenja mogućeg učinioca datog nadležnom policijskom službeniku i da neće pružati priliku istom da se izjasni pred sudom. Odredbe ZSNP su i u ovom delu ostale neprecizne. Naime, nismo mogli ni pretpostaviti na koji način će sudija pojedinac koji dobije predmet bez zakazanog ročišta omogućiti mogućem učiniocu da se izjasni o predlogu javnog tužioca za produženje hitnih mera. Prvo, na koji način će obavestiti mogućeg učinioca i eventualno njegovog branioca o vremenskom terminu kada se odlučuje o predlogu. Zatim, kako će sud uručiti rešenje ako se mogući učinilac ne javi policijskom službeniku po isteku policijskog naređenja. Policija iz tog razloga ne može raspisati potragu. Šta će se desiti ako mogući učinilac napusti mesto boravišta po prijemu naređenja policije kojim su mu izrečene hitne mere pa se vrati u stan iz kog je iseljen nakon 15-tak dana. Postavlja se pitanje da li je sudsko rešenje izvršno ako nije uručeno mogućem učiniocu. Kada mu se uruči on i dalje ima pravo na žalbu tako da isto nije pravnosnažno, a smatramo da tek uručanjem postaje izvršno, jer kako može prekršiti hitne mere koje su mu produžene kada formalno nije obavешten o tome da je doneto sudsko rešenje.

Hitne mere su očigledno još jedna karika koja se uvodi u naš pravni sistem kako bi se zaštitile žrtve porodičnog nasilja. One, po pravilu, treba da prethode *merama zaštite*, koje su predviđene Porodičnim zakonom. Međutim, ne vidimo

¹² *Obrazloženje Predloga Zakona o sprečavanju nasilja u porodici*, koje je usvojila Vlada Republike Srbije i prosledila uz Predlog zakona Narodnoj skupštini Republike Srbije (15. sednica Vlada RS, 27. oktobar 2016.) Videti: Poglavlje III: Objasnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja, str. 11. http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_pregled.php?id=277648

svrhu donošenja i produženja, odnosno eventualnog trajanja 32 dana ako se ne uvede praksa podnošenja tužbe za određivanje mera zaštite. ZSNP to nije propisao imperativnom normom, tako da se kao i do sada ostavilo na volju javnom tužilaštvu i centru za socijalni rad da donose procenu kada će podneti tužbu. Praksa nam pokazuje da oni to retko čine, gotovo u zanemarljivom broju slučajeva. Javno tužilaštvo je u dva meseca primene zakona podnelo samo 24 tužbe za određivanje mera zaštite nasilja u porodici.¹³ Hitne mere same po sebi nemaju svrhu ako se ne primeni ceo sistem krivičnopravnih, porodičnopravnih i prekršajnopavnih mera predviđenih našim zakonodavstvom. A iz dosadašnje prakse rada državnih organa možemo zaključiti da ih neće primeniti iz mnogobrojnih objektivnih i subjektivnih razloga.

Naređenje sadrži: naziv organa koji ga donosi, podatke o licu kome se izriče hitna mera, vrstu hitne mere koja se izriče i njeno trajanje, dan i čas izricanja hitne mere i obavezu lica kome je izrečena hitna mera da se po njenom isteku javi policijskom službeniku koji je izrekao. Zanimljivo je to što je ZSNP predvideo da naređenje sadrži obavezu lica kome je izrečena hitna mera da se po njenom isteku javi policijskom službeniku koji je izrekao. Smatramo da je to predviđeno na ovaj način zato što će to najčešće biti jedini način da se uruči sudsko rešenje kojim su hitne mere produžene. Naime, ako mogućem učiniocu bude izrečena mera privremenog udaljenja učinioca iz stana postavlja se pitanje na koju adresu će mu se dostaviti sudsko rešenje ako isti ne postupi po naređenju policije i ne javi se nadležnom policijskom službeniku po isteku hitnih mera. Ali zakon nije predvideo sankciju za ne javljanje mogućeg učinioca nadležnom policijskom službeniku po isteku hitnih mera. Rešenje za ovaj problem bi bilo da je članom 36. ZSNP propisan prekršaj kršenje naređenja koje je policija izrekla jer tada bi i ne javljanje nadležnom policijskom službeniku bio prekršaj za koji je predviđena kazna zatvora. Međutim, zakonodavac je propisao samo prekršaj kršenje hitnih mera koje su donete, odnosno produžene. Hitne mere se izriču naređenjem, a mogući učinilac odgovara samo ako prekrši hitnu meru a ne i naređenje kojim je doneta.

Takođe, postavlja se pitanje da li je moguće primeniti zakonsku normu po kojoj je lice kome je izrečena hitna mera dužno da se po njenom isteku javi policijskom službeniku koji je izrekao. To neće biti moguće u velikom broju slučajeva. Možemo zamisliti realne situacije u praksi da je taj nadležni policijski službenik odsutan zbog godišnjeg odmora, bolovanja, nalazi se na nedeljnom odmoru ili je završio radnu smenu u trenutku isteka hitnih mera. A mogući učinilac ima zakonsku obavezu da se javi onom nadležnom policijskom službeniku koji mu je izrekao hitne mere. Jedino realno rešenje je da se mogući učinilac po isteku hitne

---

¹³ Podaci Republičkog javnog tužilaštva, dopis PI br. 43/17 od 28.7.2017. i 22.08.2017. g.

mere javi u dežurnu službu organizacione jedinice policije u kojoj je hitna mera izrečena (dežurna služba radi neprekidno 24 časa) pri čemu će se evidentirati njegovo javljanje, biće mu uručeno rešenje suda ako bude doneto, odnosno dežurni policijski službenik može po potrebi obavestiti nadležnog policijskog službenika o javljanju mogućeg učinioca i dobiti potrebne instrukcije o daljem postupanju prema istom.

PRVI PRAKTIČNI EFEKTI ZAKONA O SPREČAVANJU NASILJA U PORODICI

Na početku ovog dela postavićemo logično pitanje, da li policija, javno tužilaštvo i sud imaju kadrovske potencijale da ispune ciljeve postavljene ovim zakonom. Po zvaničnim evidencijama MUP-a, u 2015. godini prijavljeno je 26622 događaja sa elementima nasilja u porodici. Od tog broja podneto je 5344 krivičnih prijavi i 8481 izveštaja javnom tužilaštvu, 4153 zahteva za pokretanje prekršajnog postupka, 18663 izveštaja centrima za socijalni rad, a policija je izrekla i 13802 policijskih ovlašćenja - upozorenja učesnicima događaja. U 2016. godini prijavljeno je 31947 događaja sa elementima nasilja u porodici, pri čemu je podneto 6231 krivičnih prijavi i 13128 izveštaja javnom tužilaštvu, 3007 zahteva za pokretanje prekršajnog postupka, 21750 izveštaja CSR a policija je izrekla i 17156 upozorenja učesnicima događaja.¹⁴ Pri tome, do početka primene ZSNP 363 policijska službenika su stekla sertifikat za sprečavanje nasilja u porodici i zaštitu žrtava. U junu mesecu je još 66 završilo obuku tako da je ukupno 429 steklo sertifikat po odredbama ZSNP. Na osnovu prethodno iznetih podataka možemo da pretpostavimo koliko će opterećenje nadležnih policijskih službenika biti jer policija će u svakom navedenom slučaju na osnovu odredbi ZSNP raditi procenu rizika od nasilja u porodici.

Tako, u toku juna 2017. godine, u Srbiji je prijavljeno 2430 događaja sa elementima nasilja u porodici, policija je izrekla 1721 hitnu meru mogućem učiniocu nasilja u porodici, i to 1113 mera privremene zabrane učiniocu da kontaktira žrtvu i prilazi joj i 608 mera privremenog udaljenja učinioca iz stana.¹⁵ Javno tužilaštvo je za 1212 lica tražilo produženje hitnih mera a sud je prema 1174 lica doneo rešenje kojim je produžio hitne mere. Pri tome, javno tužilaštvo je u istom periodu podnelo samo 9 tužbi za određivanje mera zaštite nasilja u porodici.¹⁶

---

¹⁴ Zvanični podaci MUP-a dobijeni na zahtev o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja

¹⁵ Podaci MUP-a R. Srbije, dopis 02/5 broj: 1547/17-2 od 14.7.2007. godine

¹⁶ Podaci Republičkog javnog tužilaštva, dopis PI br. 43/17 od 28.7.2017. godine

Ako posmatramo područje jednog upravnog okruga - Kolubarskog okruga, doći ćemo do podatka da je 18 policijskih službenika nadležno za postupanje (4% od ukupnog broja). Pri tome, za prvi mesec primene ZSNP, postupano je po 105 događaja nasilja u porodici, doneto je 98 hitnih mera ili 5,7% u odnosu na ukupan broj izrečenih u Srbiji, prema 69 lica (5,9% od ukupnog broja) za koje je procenjen rizik da postoji neposredna opasnost od nasilja u porodici. Na teritoriji za koju je mesno nadležan OJT u Ubu prijavljeno je 27 slučajeva nasilja u porodici, pri čemu su nadležni policijski službenici (6 je od strane načelnika određeno za postupanje po odredbama ZSNP) u 21 slučaju doneli procenu rizika koja ukazuje na neposrednu opasnost od nasilja u porodici. Izrečene su 32 hitne mere (9 privremenog udaljenja učinioca iz stana i 23 privremene zabrane učiniocu da kontaktira žrtvu nasilja i prilazi joj). Javni tužilac i zamenik javnog tužioca (oba su nadležna za postupanje) u svim slučajevima su predložili produženje hitnih mera, pri čemu je sud u 18 slučajeva produžio hitne mere a u 3 slučaja odbio predlog.

U jednom slučaju je mogući učinilac kome su izrečene hitne mere uložio žalbu na rešenje suda i Viši sud u Valjevu je preinačio prvostepenu odluku, tj. doneto je rešenje kojim je odbijen predlog javnog tužioca da se produže hitne mere. U istom periodu, na teritoriji za koju je mesno nadležno OJT u Mionici, nadležni policijski službenici (4 nadležna) su postupali po 12 slučajeva prijavljenog nasilja i u 9 slučajeva prema 9 lica doneli 13 hitnih mera (4 privremenog udaljenja učinioca iz stana i 9 privremene zabrane učiniocu da kontaktira žrtvu nasilja i prilazi joj). Sud je na predlog OJT doneo 6 rešenja kojima su produžene hitne mere a u 3 slučaja predlog je odbijen. Uložene su tri žalbe od strane javnog tužioca a Viši sud u Valjevu je sve tri odbio. Nadležni policijski službenici (8 određeno da su nadležni) na teritoriji OJT u Valjevu je u istom periodu postupalo u 66 slučajeva prijavljenog nasilja u porodici, pri čemu su u 32 događaja procenili da postoji rizik od neposredne opasnosti od nasilja u porodici, i prema 37 lica doneli naređenja kojima je izrečeno 53 hitnih mera (prema 21 licu obe hitne mere a prema 16 privremena zabrana učiniocu da kontaktira žrtvu nasilja i prilazi joj). Sud je produžio hitne mere prema 22 lica a u 15 slučajeva je odbio predlog. U 5 slučajeva podnete su žalbe od strane OJT a u dva slučaja od strane mogućeg učinioca, a Viši sud u Valjevu je u svih 7 slučajeva odbio žalbe i potvrdio rešenja osnovnog suda. U 6 slučajeva mogući učinioci su prekršili hitne mere, pri čemu su tri osuđena (jedan kaznom zatvora od 60 dana a dva novčanom kaznom) a protiv tri lica se vodi postupak u trenutku ovog istraživanja.

Iz navedenih podataka možemo videti nejednaku opterećenost policijskih službenika i javnih tužilaca u različitim teritorijama jednog upravnog okruga u postupanju po odredbama ZSNP. Iako je hitne mere policija na nivou Republike, u dva meseca (jun-jul), izrekla u 50% prijavljenih događaja, na nivou ovog

upravnog okruga, u mesecu junu, je 70%. Javno tužilaštvo je u svim slučajevima dalo predloge da se hitne mere produže, pri čemu je sud usvojio iste u oko 2/3 slučajeva. Takođe, zanimljivo je to da je javno tužilaštvo uložilo žalbe u samo 8 slučajeva i sve su odbijene. Naime, sud je od 11 žalbi prihvatio samo jednu, i to žalbu mogućeg učinioca. Takođe, možemo da uslovno uzmemo u obzir podatak RJT da u mesecu junu samo u 38 slučajeva sud nije usvojio predlog o produženju hitnih mera, jer na teritoriji samo jednog upravnog okruga to je bilo u 21 slučaju. Evidentno je da postoji stari i uobičajeni problem u vođenju evidencija, a još uvek nije u skladu sa zakonskom odredbom formirana elektronska Centralna evidencija.

Naime, jedna od najzačajnijih novina koju ovaj zakon donosi je vođenje jedinstvene evidencije za sve prijavljene događaje nasilja u porodici. ZSNP propisuje evidenciju podataka o slučajevima nasilja u porodici koju vode policijske uprave, javna tužilaštva, centri za socijalni rad i sudovi. Pojedinačne evidencije navedenih državnih organa i ustanova treba da se vode u elektronskom obliku i čine Centralnu evidenciju o slučajevima nasilja u porodici, koju vodi Republičko javno tužilaštvo (RJT). Međutim, problem je u tome što ove evidencije u praksi nisu ustanovljene ni dva meseca nakon početka primene ZSNP. U obaveštenju RJT PI. br. 43/17 od 28.7.2017. godine, povodom zahteva za slobodan pristup informacijama od javnog značaja, navedeno je da nije uspostavljena Centralna evidencija po ZSNP, tako da RJT poseduje samo određene podatke koji se odnose na postupanje javnog tužilaštva, a ne i one koji se odnose na postupanje policije, centara za socijalni rad i sudova.

Postavljalo se pitanje da li treba doneti naređenje kojim se izriču hitne mere kada je lice učinilo krivično delo nasilja u porodici pa postoje razlozi za policijsko hapšenje, odnosno zadržavanje po odredbama ZKP. U toku sprovođenja specijalizovane obuke bilo je oprečnih mišljenja čak i među izvođačima obuke. ZSNP je *lex specialis* za sprečavanje nasilja u porodici, tako da njegove odredbe imaju primat u odnosu na ZKP i KZ. Samim tim, kad se postupa po slučajevima nasilja u porodici, ako procena rizika ukazuje na postojanje neposredne opasnosti od nasilja *u budućnosti*, moraju se izreći hitne mere. Nakon toga, osumnjičeni se može uhapsiti za delo za koje postoji sumnja da ga je učinio *u prošlosti*. Primena odredbi ZSNP ne predstavlja problem za primenu odredbi ZKP. Tako, su licu B.J. izrečene obe hitne mere nakon što je učinio fizičko nasilje nad svojom babom – žrtvom nasilja u porodici. Isti je potom uhapšen i zadržan do 48 časova po odredbama ZKP jer su postojali razlozi za određivanje pritvora. Isti sudija osnovnog

suda je doneo rešenje o produženju hitnih mera, i rešenje o određivanju pritvora do 30 dana.¹⁷

U praksi ćemo naići na različite slučajeve koje nadležni organi treba da reše. Tako, dana 20. jula 2017. godine, od strane nadležnog policijskog službenika PU Valjevo, mogućem učiniocu je doneto naređenje broj 94/17 kojim su mu izrečene obe hitne mere, sa početkom trajanja od 22.20 časa. Žrtva, njegova bivša supruga sa kojom živi zajedno, je dana 22. jula 2017. godine u 22.00 časova prijavila kršenje hitnih mera. Pre dolaska policije na lice mesta mogući učinilac se udaljio iz porodičnog stana. Isti je prijavljen da je prekršio obe hitne mere. Hitne mere su produžene rešenjem osnovnog suda u Valjevu broj NP48/17 od 21.7.2017. godine. Nakon bekstva, nije se javio u PU Valjevo po isteku naređenja koje je donela policija. Rešenje mu je uručeno tek 4.8.2017. godine kada je nakon saslušanja u javnom tužilaštvu zbog osnova sumnje da je učinio nasilje u porodici u ranijem periodu, zajedno sa žrtvom (bivšom suprugom), pristupio u Policijsku upravu Valjevo. Protiv istog je podnet zahtev za pokretanje prekršajnog postupka zbog kršenja hitnih mera 22. jula i 4. avgusta 2017. godine i isti je priveden dežurnom sudiji Prekršajnog suda u Valjevu.

Mogućí učinilac je dao iskaz da nije prekršio hitnu meru 22. jula, a 4. avgusta je bio u ličnoj komunikaciji sa bivšom suprugom jer nije znao da je hitna mera produžena dok mu nije uručena od strane policije. Nakon toga je prišao bivšoj supruzi u hodniku policijske uprave da razgovara sa njom, jer je sa istom zajedno došao. Bivša supruga je svedočila da je mogućeg učinioca lažno prijavila policiji 22. jula i da njen bivši suprug nije prekršio hitne mere, a dana 4. avgusta su imali poziv da se jave u OJT Valjevo u isto vreme, pa je nakon toga zajedno sa njim došla u policisku upravu jer su se u OJT izmirili. Prekršajni sud u Valjevu je okrivljenog kaznio novčanom kaznom u iznosu od 20.000 dinara zbog kršenja hitne mere 4. avgusta a oslobodio za kršenje hitne mere 22. jula.¹⁸ Pri tome, u presudi je navedeno da je okrivljenom rešenje o produženju hitnih mera dana 4. avgusta 2017. godine uručeno u 10.15 časova a da je i nakon toga on prišao bivšoj supruzi i započeo da komunicira sa njom, pa je prekršaj učinio, kako ga policija zahtevom i tereti u 10.20 časova, bez obzira na to što se njegova bivša suruga nije protivila komunikaciji. Na ovom primeru vidimo na kakve situacije nadležni policijski službenik može naići u praksi. Narušeni porodični odnosi brzo prerastu u skladne, pri čemu policija ostaje na "vetrometini" sa zadatkom da okonča predmet koji je u radu. Svaka greška u postupanju može dovesti do tragičnih po-

---

¹⁷ Rešenje o produženju hitnih mera, Osnovni sud u Ubu, Np.br.35/17 od 6.8.2017. godine i Rešenje o određivanju pritvora, Osnovni sud u Ubu, Np.br.36/17 od 6.8.2017. godine

¹⁸ Presuda Prekršajnog suda u Valjevu, 4-pri br 10/17 od 4.8.2017. godine.

sledica za žrtvu, ili do kršenja ljudskih prava mogućeg učinioca. Pored toga, policijski službenik razmatra i mogućnost postojanja sopstvene odgovornosti ako ne izrekne hitne mere, ili mogućeg učinioca ne privede u prekršajni sud kada postoji sumnja da je učinio prekršaj – bez obzira na saglasnost žrtve za komunikaciju. Trenutni skladni odnosi između članova porodice brzo mogu prerasti u sukob. Ne možemo a da ne primetimo u ovom slučaju *no sense* postupanje javnog tužilaštva koje u predistražnim radnjama za nasilje u porodici, gde su licu izrečene obe hitne mere, poziva mogućeg učinioca i žrtvu u isto vreme na saslušanje. Ne može biti opravdanje to što je jedan zamenik javnog tužioca učestvovao u donošenju hitnih mera, a drugi u vođenju krivičnog postupka za ista lica. Pri tome, neophodna je koordinacija, ne samo svih državnih organa, nego i zamenika javnog tužioca istog tužilaštva, pri čemu svi moraju voditi računa o mogućoj ugroženosti žrtve, njenom strahu od učinioca, o urađenoj proceni rizika, ali i o tome da svojim postupanjem mogu provocirati kršenje hitnih mera koje je javno tužilaštvo predložilo sudu.

ZSNP propisuje kaznene odredbe, pri čemu je za lice za koje se utvrdi da je prekršio hitnu meru koja mu je izrečena ili produžena predviđena samo kazna lišenja slobode, odnosno kazna zatvora do 60 dana. Tako, M.M. je osuđen na kaznu zatvora od 30 dana jer je nakon što su mu izrečene obe hitne mere – žrtve roditelji, istog dana u večernjim satima ušao u porodičan stan iz koga je privremeno udaljen i legao u svoj krevet. Roditelji su pozvali policiju koja ga je tu i zatekla, nakon čega je doveden, zadržan i uz zahtev priveden u prekršajni sud. Priznao je izvršenje prekršaja pri čemu je naveo da je došao po stvari, jer je bolestan i treba da operiše tumor na mozgu i oku.¹⁹

Međutim, prvi meseci primene ZSNP nam pokazuje da prekršajni sudovi već na samom početku često pribegavaju donošenju osuda na novčane kazne učinilaca koji su prekršili hitne mere. Naime, pribegava se primeni člana 43. stav 1 tačka 2. *Zakona o prekršajima* koji predviđa da, ako se prilikom odmeravanja kazne utvrdi da prekršajem nisu prouzrokovane teže posledice, a postoje olakšavajuće okolnosti koje ukazuju da se i blažom kaznom može postići svrha kažnjavanja, propisana kazna se može ublažiti, pa se primenom ovih zakonskih odredbi umesto kazne zatvora kao jedine predviđene za prekršaj može izreći novčana kazna ili rad u javnom interesu, ali ne ispod najmanje zakonske mere te vrste kazne.²⁰

¹⁹ Presuda Prekršajnog suda u Valjevu, pri.br. 9/17 od 21.08.2017. godine

²⁰ Videti: Presudu Prekršajnog apelacionog suda u Beogradu, 2 Pržn.broj 3/17 od 27.06.2017. kojom je izrečena novčana kazna od 10.000 dinara, doneta po žalbi PU Valjevo na presudu Prekršajnog suda u Valjevu 2. Prn.br.2/17 od 15.06.2017. godine kojom je izrečena opomena.

ZAKLJUČAK

Zakon o policiji iz 2016. godine uvodi novu odredbu koja se odnosi na postupanje policije kada je prijavljeno nasilje u policiji. Ovo je prvi put u našem pravnom sistemu da se zakonom kojim se uređuju unutrašnji poslovi pominje postupanje policije u odnosu na neko specificirano krivično delo ili prekršaj. Zakonodavac je na ovaj način želeo da naglasi važnost suzbijanja ove negativne društvene pojave.²¹ Iste godine, sa odloženom primenom, donet je i ZSNP. Jedan od efekata primene *Zakona o sprečavanju nasilja u porodici* bi trebala da bude prevencija - smanjenje broja krivičnih dela nasilja u porodici. Da li je tako? Da li su novi zakoni doprineli sprečavanju nasilja u porodici?

Analiziraćemo podatke MUP-a. Ako uporedimo podatke o broju krivičnih prijava za nasilje u porodici za dva referentna meseca (jun i jul – zato što se ZSNP primenjuje od 1. juna 2017.) u prethodnih 7 godina, doći ćemo do podatka da je 2011. godine podneto 522 krivične prijave za nasilje u porodici, 2012. – 640, 2013. – 602, 2014. – 652, 2015. – 1067, 2016. – 1047, a 2017. godine 1569. Šta nam ovi podaci govore? Da li je došlo do eskalacije nasilja u porodici od prvog dana primene novog zakona? U referentnom periodu, podneto je tri puta više krivičnih prijava 2017. godine nego u 2011. godini. Razloge za to moramo potražiti u istraživanjima koje ćemo sprovesti u budućnosti, kada prođe malo duži period primene zakona. Da li su žrtve osnažene, više veruju državnim organima pa se češće odlučuju da prijave nasilje, da li je tamna brojka manja, da li policija i javno tužilaštvo menjaju politiku podnošenja krivičnih prijava, odnosno da li se ono što je nekada bio događaj sada tretira kao krivično delo. Broj pravnosnažnih presuda za nasilje u porodice u narednom periodu će biti relevantan podatak koji će dati odgovor na navedena pitanja.

Takođe, i broj članova porodice lišenih života od strane drugog člana. Podsećamo, krajem avgusta 2017. godine, u porodičnoj kući u Vrnjačkoj Banji, sin je višestrukim ubodima nožem u grudi lišio života svoga oca. Narušeni porodični odnosi između sina i oca su trajali duži period i prijavljivani su nadležnim organima, a dan pre ubistva otac je prijavio sina zbog nasilja. Nadležni policijski službenik je nakon izvršene procene rizika utvrdio da nema neposredne opasnosti od nasilja u porodici tako da nije izrekao hitne mere. U prvoj polovini jula 2017. godine u dva odvojena slučaja u Beogradu, u opštini Novi Beograd i Rakovica, u

---

Videti i: Presuda Prekršajnog suda u Valjevu 8- Prn br. 5/17 od 6.07.2017. kojom je izrečena novčana kazna od 20.000 dinara.

²¹ D. Kolarić, S. Marković; Neke pravno-političke postavke novog Zakona o policiji, *Srpska politička misao* (glavni i odgovorni urednik: dr Živojin Đurić), godina 23, broj 1, vol 51, Institut za političke studije, Beograd, 2016, str.185.

blizini ustanova Centara za socijalni rad, prilikom viđanja dece u kontrolisanim uslovima, došlo je do nasilja u porodici sa smrtnim ishodom. U prvom slučaju muškarac je ubio suprugu kamenom na očigled njihove troje maloletne dece, a u drugom muškarac je lišio života svoju bivšu suprugu i zajedničko četvorogodišnje dete. U oba slučaja nasilje u porodici je prethodno prijavljivano državnim organima.

SAŠA MARKOVIĆ, LL.D.,
Assistant Professor, Academy of Criminalistic
and Police, Belgrade,
Ministry of Internal Affairs, Valjevo Police station

NEW LAW FOR STOPPING DOMESTIC VIOLENCE AND PROTECTION OF THE RIGHT TO LIFE

Summary

In Serbia, for last two decades, domestic violence is getting huge attention. This subject was especially going in 2016. and now in 2017, during public debate of passing and application of the Law for stopping domestic violence. Every day you can read in newspapers about domestic violence, especially a man who is hurting woman and children. The outcome of violence is very often depraving of life, a murder and a suicide. In Serbia, for last ten years, 327 women were murdered in domestic violence. According to Ministry of Internal Affairs data, gotten from criminal charges for last two years (2015. and 2016.), 57 persons were murdered in domestic violence. We should add to this number, the number of depraving of life, where the executor has committed suicide, right after the murder, and there was no a criminal charge. In criminal - legal terms, the results, that have gotten in research, confirm the fact that the refusal of criminal charges, by applying opportunities, is the way to resolve the subject by Public Prosecutor's Office, and conditional sentence became a dominant way of sanction for criminal act, domestic violence - two third of sentences are conditional sentences. The response of Executive and Legislative Authority for those Criminal policy results, is new law whose purpose is to prevent - stop domestic violence. The author of the work tried to respond to next questions: Do emergency measures have preventive or repressive role? Did their pronouncing become dominant way to prevent and stop domestic violence? How are the first effects of this way of State Authorities work, primarily the Police, the Public Prosecutor's office and the Court? Is the right to freedom of possible perpetrator jeopardized? Is the number of discovered domestic violence cases is less, for first two months of application of the law, than in previous period?

SADRŽAJ – TABLE OF CONTENTS

Pravda i pravo

Justice and Law

La Justice et le Droit

PRAVEDNO PRAVO I STVARNOST – I tom

JUST LAW AND REALITY – Vol. I

OSNOVNI REFERAT

GENERAL REPORT

Slobodan Perović

Prirodno pravo i stvarnost

Natural Law and Reality 7

Prva katedra

First Department

PRAVO NA ŽIVOT

RIGHT TO LIFE

1. Život

Life

Đorđe Đorđević

Ugrožavanje života i telesnog integriteta policijskih službenika

Endangering life and limb of police officers 167

Jovan Ćirić,

Branislava Knežić

Od žrtve do zločinca

From the Victim to the Criminal 183

783

Dragan Jovašević

- Ubistvo u krivičnom pravu Italije i Švajcarske
Murder in the Italian and Swiss criminal law 201

Željko Nikač

- Borba protiv nasilja u porodici u Republici Srbiji u funkciji zaštite
prava na život
Fight against domestic violence in the Republic of Serbia
in function protection of legal entity 217

Vanda Božić

- Žrtve nasilja u obitelji kao posebno ranjive skupine podložne
trgovanju ljudima
Victims of domestic violence as particularly vulnerable groups
prone to trafficking in persons 233

Saša Marković

- Novi Zakon o sprečavanju nasilja u porodici i zaštita prava na život
New Law for stopping domestic violence and protection of the
right to life 249

*Darko Marinković,
Nenad Milić*

- Nasilje i ubistva na narkotržištu
Violence and homicides on the narcotics-market 265

Radosav Risimović

- Nove psihoaktivne supstance
New psychoactive substances 285

Ivana Bodrožić

- Krivičnopravni mehanizmi reagovanja na pripremanje terorizma
Criminal law mechanisms of reacting on terrorism preparation ... 301

Nataša Tomić-Petrović

- Prekršaji i zaštita prava na život u saobraćaju u Republici Srbiji
Infractions and protection of the right to life in traffic in the
Republic of Serbia 317

2. Zdravlje

Health

Hajrija Mujović

- Aspekt medicinskog prava u zdravstvenoj zaštiti majki-dojilja
Aspect of medical law in the health care of breastfeeding
mothers 331

Marta Sjeničić

Dragan Miljuš

- Kodeks Svetske zdravstvene organizacije o reklamiranju zamena
za majčino mleko
Level of legislative adoption of WHO International Code
of Marketing of Breast-milk Substitutes 351

Dragica Živojinović

- Trudnice i dojilje kao subjekti kliničkih ispitivanja lekova
- Uredba Evropske unije br. 356/2014
Pregnant and breastfeeding women as the subject of clinical
trials in Regulation (EU) no. 356/2014 367

Katica Tomić

- Blockchain tehnologija i smart ugovori u zdravstvenom sektoru
Blockchain technology and smart contracts in healthcare sector .. 383

Blanka Kačer

- Neki aspekti prava osobnosti i estetsko pravo
Some aspects of the rights of personality and aesthetic powder ... 397

Ljubomir Kecman

- Ljudska solidarnost i humanost u vezi sa transplantacijom
organa 413

Jelena Šantrić,

Dunja Šantrić

- Pravna zdravstvena pismenost 419
Legal health literacy 419

Ivana Stojanović

- Pravo lekara na dostojanstven rad
The right of a doctor to a dignified work 431

3. Ekologija

Ecology

Gordana Petković

Slobodan Prošić

- GMO – Biogenetička pretnja očuvanju životne sredine
GMO – Biogenetic threat to environmental conservation 439

Marko S. Trajković,

Dragan M Mitrović

- Integrativna pravna teorija kao potreba stvarnosti
Integral law theory as a need of reality 455

Dragoljub Todić

- Neke sistemske i druge pretpostavke (ne)pravde u pravu
životne sredine
Some systemic and other presumptions of (in) justice in the
environmental law 467

Dragan Bataveljić

- NATO bombardovanje, kao uzrok nastanka ekocida u Republici
Srbiji
NATO bombing as the cause of the ecocide in the Republic
of Serbia 483

Mirjana Drenovak-Ivanović

- Povrede osnovnih ljudskih prava kao posledica klimatskih
promena –
Human rights obligations relating to climate change 501

Mihajlo Vučić

- Ljudsko pravo na vodu – između plemenite ideje i surove
realnosti
Human right to water – between a noble idea and harsh reality .. 515

Jelena Šogorov-Vučković

- Principi međunarodnog regulisanja životne sredine
Principles of environmental regulation 529

Sanja Gligić

Istorijskoppravna analiza reach-a i njegova implementacija u Srbiji The historical and legal analysis of reach and its implementation in Serbia	539
---	-----

Nikola Paunović

Pravo na informisanje o stanju životne sredine – Međunarodnopravna i krivičnopravna zaštita Right to information about the state of the environment	557
---	-----

4. Sport

Sport

Edita Kastratović,

Olja Arsenijević,

Milan Dragić

Pravna kompetentnosti budućih specijalista u sferi fizičke kulture i sporta Formation of legal competence of the future experts in physical training and sports	573
--	-----

Hrvoje Kačer,

Blanka Kačer

Jesmo li svi jednaki pred zakonom – Slučaj Ivane Španović Are we all the same under the law - Ivana Španović case	585
--	-----

Nenad Đurđević,

Božidar Otašević

Obaveza organizatora da prijavi sportsku priredbu Obligation of the organizer to register a sports event	599
---	-----

Dejan Šuput

Problemi sankcionisanja nameštanja fudbalskih utakmica Difficulties when sanctioning match fixing	617
--	-----

*Milan Dragić,
Zoran Mašić,
Lidija Miletić*

Upravljanje (sportskim) organizacijama u svetu promena i realnog okruženja Management (sports) organizations in the world of change and real environment	631
---	-----

Miloš Galantić

Primena objektivne odgovornosti u sportskom pravu - antidoping Application of strict liability in sports law – antidoping	541
--	-----

*Druga katedra
Second Department*

PRAVO NA SLOBODU *RIGHT TO FREEDOM*

1. Krivično-pravna i procesna zaštita ličnosti *Criminal-law and procedural protection of personality*

Milan Škulić

Načelo ne bis in idem The Principle of ne bis in idem	661
--	-----

Dragana Kolarić

Mučenje, nečovečno i ponižavajuće postupanje i Krivični zakonik Srbije Torture, inhuman and degrading treatment and Criminal Code of Serbia	699
--	-----

Vanja Bajović

Iskaz saokrivljenog kao dokaz u krivičnom postupku Co-defendants' statements as an Evidence in Criminal Proceedings	715
---	-----

Goran Ilić

Novine u procesnom položaju oštećenog i sudska praksa Novelties within the procedural position of the injured party and case law	731
--	-----

Veljko Delibašić

Svedočenje u krivičnom postupku Witness in criminal charges	745
--	-----

Velimir Rakočević

Zabrana mučenja i zlostavljanja u izvidaju i krivičnom postupku Prohibition of torture and abuse in inquiry and criminal procedure	757
--	-----

Milijana Buha

Posebne istražne radnje između efikasnosti krivičnog postupka i prava na privatnost Investigative actions between criminal proceedings and the right to privacy	771
--	-----